

Dominik Szczepański*

INTEGRACJA ŚRODOWISK SAMORZĄDOWYCH W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM NA PRZYKŁADZIE INICJATYWY SPOŁECZNEJ „WSPÓLNOTA SAMORZĄDOWA” W 2002 ROKU

Streszczenie

Celem poznawczym artykułu była analiza procesu integracji środowisk samorządowych w województwie podkarpackim z uwzględnieniem trzech poziomów: makro (ogólnych koncepcji integracyjnych na poziomie ogólnopolskim), mikro (odnoszących się do zaangażowanych w ten proces polityków lokalnych) i mezo (uwzględniających aspekty organizacyjne omawianych podmiotów). Wyjaśnieniu poddano integrację środowisk samorządowych w dwóch wymiarach: organizacyjnym – obejmującym różnorodne podmioty polityczne (parlamentarne, samorządowe, społeczne), a także programowym, służącym urzeczywistnieniu konkretnej wizji rozwoju województwa podkarpackiego oraz odnoszącym się do określonego systemu wartości. Do realizacji celu badawczego posłużyły następujące pytania: Jakimi metodami zamierzano osiągnąć porozumienie wyborcze? Z jakimi podmiotami politycznymi zamierzano stworzyć koalicję wyborczą? Czy była to inicjatywa o charakterze samorządowym czy politycznym?

Słowa kluczowe: Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”, koalicja, Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Liga Krajowa, województwo podkarpackie, wybory

Wstęp

W dotychczasowych rozważaniach poświęconych problematyce samorządu terytorialnego niemal całkowicie pominięto kwestię konsolidacji naturalnych liderów zweryfikowanych w wyborach lokalnych i regionalnych (m.in. wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, radnych, a także osób wybieranych na stanowiska wojewodów czy starostów)¹.

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: dszczepanski@ur.edu.pl, ORCID: 0000-0001-9026-1447.

¹ Dotyczyło to również wszystkich osób pełniących funkcje wiceprezydentów i marszałków województw.

Zadania tego nie wypełniły liczne organizacje samorządowe (takie jak: Związek Miast Polskich, Związek Powiatów Polskich czy Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej; organy: Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego i Rady ds. Samorządu Terytorialnego przy Prezydencie RP² oraz Konferencja Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów w Poznaniu), które mimo iż reprezentują wszystkie opcje i poglądy, to jednak nie są podmiotami uczestniczącymi w wyborach i tym samym nie podejmują konsolidacji przedwyborczej.

Najbardziej aktywnym środowiskiem reprezentującym wszystkie wymienione wyżej formy aktywności oraz grupującym pod wspólnym szyldem przedstawicieli samorządu terytorialnego było stowarzyszenie Liga Krajowa (utworzona jako Liga Miejska w Częstochowie w 1993 r. przez ówczesnego prezydenta miasta Tadeusza Wrone)³. Dzięki szybkiemu rozwojowi struktur organizacyjnych, które na ogół powstawały jako nieformalne zaplecza polityczne wójtów, burmistrzów oraz prezydentów miast, Liga po raz pierwszy wzięła udział w wyborach samorządowych w 1994 r., zdobywając mandaty dla swoich reprezentantów. W 1995 r. jej członkowie byli uczestnikami prac Konwentu św. Katarzyny mającego wyłonić wspólnego kandydata na urząd prezydenta, a w czerwcu 1996 r. Liga formalnie weszła w skład szerokiej koalicji wyborczej Akcji Wyborczej Solidarność (AWS). Na okoliczność wyborów parlamentarnych z 1997 oraz z 2001 r., a także wyborów samorządowych z 1998 r. Liga Krajowa była odpowiedzialna za przygotowanie programu samorządowego oraz za jego realizację w Sejmie III i w Senacie IV kadencji.

W latach 1997–2001 przedstawiciele Ligi zasiadali w parlamencie, gdzie w ramach Klubu Parlamentarnego AWS powołali Zespół Parlamentarny Ligi Krajowej. Ponadto jej członkowie uczestniczyli w pracach Zespołu Parlamentarnego Ruchu Społecznego Akcji Wyborczej Solidarność (RS AWS) oraz dominowali w Zespole Samorządowym AWS⁴.

Wraz z przegraną ugrupowań centroprawicowych w wyborach parlamentarnych w 2001 r., skumulowanych głównie wokół Akcji Wyborczej Solidarność Prawicy (AWSP), przewodniczący Ligi Krajowej T. Wrona zainicjował szeroką konsolidację środowiska samorządowego

² Rada do spraw Samorządu Terytorialnego przy Prezydencie RP funkcjonowała wyłącznie w trakcie kadencji Lecha Wałęsy.

³ D. Szczepański, „Rodzina – Wspólnota lokalna – Ojczyzna” jako fundament programowy stowarzyszenia Liga Krajowa [w:] *Samorząd – kultura – Europa*, red. J. Gmi-truk, T. Skoczek, Warszawa 2019, s. 119–121.

⁴ T. Wrona, *Rodzina – Wspólnota lokalna – Ojczyzna: z Tadeuszem Wroną rozmawia Jarosław Kapsa*, Częstochowa 2001, s. 114 i nast.

na okoliczność zbliżających się wyborów samorządowych w 2002 r.⁵. Działania te poprzedziły obrady Rady Ligi Krajowej z 30 września 2001 r., w trakcie których dyskutowano o przyszłości stowarzyszenia i dalszych planach związanych ze wspomnianą elekcją. Spierano się o przyszłość AWS oraz Ruchu Społecznego AWS, z którymi Liga Krajowa była związana umowami, podjęto również kwestię dalszej współpracy z NSZZ „Solidarność”⁶. Kluczową część dyskusji poświęcono zainicjowaniu przez T. Wronę serii spotkań w Polsce z reprezentantami samorządu terytorialnego umożliwiających stworzenie wielu koalicji lokalnych lub też jednej szerokiej platformy wyborczej⁷. Obrady te stanowiły zgodę wyrażoną dla lidera Ligi do podjęcia oficjalnych z rozmów z przedstawicielami samorządu terytorialnego oraz liderami centroprawicowych partii politycznych celem przystąpienia do prac organizacyjnych i programowych przed nadchodzącymi wyborami⁸.

Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”

Bezpośrednim etapem zmierzającym do rozpoczęcia prac zarówno o charakterze programowym, jak i organizacyjnym nowego projektu politycznego było zainicjowanie przez T. Wronę szeregu spotkań roboczych, które kolejno odbyły się: 6 października 2001 r. w Częstochowie, 8 października 2001 r. w Piasecznie⁹, 12 października 2001 r. w Krakowie, 29 października 2001 r. oraz 17 listopada 2001 r. w Katowicach. Oprócz lidera Ligi Krajowej uczestniczyli w nich także Antoni Jankowski (starosta tarnogórski i prezes Związku Powiatów Polskich), Jerzy Jedliński (zastępca prezydenta Krakowa i sekretarz Związku Miast Polskich), Marek Nawara (marszałek województwa małopolskiego) i Jan Olbrycht (marszałek województwa śląskiego).

⁵ Konsolidacja ta wynikała głównie z rozpadu AWS oraz z przejęcia władzy w kraju przez koalicję Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Polskiego Stronnictwa Ludowego i Unii Pracy, a także zagrożeń, jakie środowiska centroprawicowe dostrzegały w polskich samorządach po wyborach 2002 r. związanych z ponownym sukcesem wyborczym wymienionych partii politycznych.

⁶ W toku dyskusji podjęto decyzję o wypowiedzeniu umowy z RS AWS.

⁷ Archiwum Ligi Krajowej w Częstochowie [dalej: ALK], *Rada Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001, s. 1–2; *Komunikat z posiedzenia Rady Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001, „Rodzina, Wspólnota Lokalna, Ojczyzna: miesięcznik Stowarzyszenia Liga Krajowa”, 2001, nr 3, s. 2.

⁸ ALK, *Stanowisko Rady Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001, s. 1; ALK, *Komunikat z posiedzenia Rady Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001, s. 1.

⁹ Spotkanie to odbyło się z inicjatywy starosty piaseczyńskiego Wojciecha Adamiaka.

Konsekwencją przeprowadzonych rozmów było zorganizowanie przez wspomnianych polityków spotkania ok. 300 samorządowców oraz powołania Inicjatywy Społecznej „Wspólnota Samorządowa” – platformy politycznej umożliwiającej wspólne, skoordynowane prowadzenie kampanii wyborczej oraz zakładającej udział w wyborach samorządowych w 2002 r. Odkryło się ono 25 listopada 2001 r. w Warszawie (w Galerii Porczyńskich). „Wspólnota Samorządowa” stanowiła szeroki ruch społeczny, który w myśl założeń jego liderów – nie zamierzał się przekształcać w nową partię polityczną, lecz był całkowicie oddolną inicjatywą mającą na celu zintegrowanie środowisk samorządowych skoncentrowanych wokół liderów lokalnych. Działalność ruchu oparto na fundamencie indywidualnego rozwoju człowieka, uznaniu „zasady prymatu struktur «niższych» nad «wyższymi», wyższości rodziny nad gminą, a społeczności lokalnej nad regionalną”¹⁰. Zasady te wywodzono z chrześcijańskiego systemu wartości.

Tworzenie struktur „Wspólnoty Samorządowej” oparto na oddziałach Ligi Krajowej (Ligach Miejskich, Ligach Wiejskich i Ligach Wiejsko-Miejskich), wykorzystując zasoby ludzkie stowarzyszenia oraz struktury organizacyjne i finansowe. Lider Ligi Krajowej, T. Wrona, został powołany na stanowisko koordynatora Inicjatywy Społecznej „Wspólnota Samorządowa”, co oznaczało, że był osobą bezpośrednio odpowiedzialną za prowadzenie dalszych prac związanych z udziałem „Wspólnoty Samorządowej” w wyborach w 2002 r.

Dalsze decyzje w tym kierunku zapadły na spotkaniu liderów 8 lutego 2002 r. w Warszawie, gdzie wyłoniono pełnomocników wojewódzkich¹¹. Zarówno w okresie poprzedzającym wspomniane posiedzenie, jak i bezpośrednio po nim w wielu miastach i gminach w Polsce organizowano wojewódzkie i lokalne zgromadzenia Inicjatywy Społecznej, podczas których powoływano zespoły koordynujące i programowo-organizacyjne odpowiedzialne za utworzenie terenowej reprezentacji ruchu społecznego. Zespoły te były często zobowiązane do przygotowania własnych deklaracji programowych oraz do nakreślenia priorytetowych celów działania odpowiadających lokalnej specyfice reprezentowanego miasta, gminy, powiatu, a nawet województwa. Równocześnie prowadzono rozmowy z władzami centroprawicowych partii politycznych (zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym oraz lokalnym) w sprawie udzielenia poparcia dla szerokiej koncepcji integrującej

¹⁰ ALK, *Deklaracja Inicjatywy Społecznej Wspólnota Samorządowa*, Warszawa, 25.11.2001, s. 1.

¹¹ ALK, *Komunikat Inicjatywy Społecznej Wspólnota Samorządowa*, Warszawa, 8.02.2002, s. 1; zbiory Tadeusza Wrony, *Notatki T. Wrony*, Warszawa, 8.02.2002, s. 1.

środowiska samorządowe oraz wypracowania wspólnego porozumienia przed nadchodzącymi wyborami samorządowymi¹². Większy wydźwięk przynosiły deklaracje ze strony lokalnych liderów partii politycznych umożliwiających podjęcie współpracy.

Wniosek o utworzenie Ogólnopolskiego Komitetu Wyborczego Wyborów „Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa” został podpisany przez pełnomocników wyborczych 28 sierpnia 2002 r.¹³, a uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z 3 września 2002 r. oficjalnie powołany¹⁴. Szefem sztabu wyborczego został Wojciech Adamiak, pełnomocnikiem wyborczym Lech Isakiewicz, zaś Anna Ilona Sędzińska pełnomocnikiem finansowym.

Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” była zdecentralizowana i zarządzana przez głównego koordynatora, natomiast w poszczególnych województwach przez wyznaczonych do tego pełnomocników wojewódzkich. Wraz z tworzeniem komitetu wyborczego niepowodzeniem okazało się zarejestrowanie listy ogólnopolskiej umożliwiającej reprezentację wszystkich 16 województw. W związku z powyższym komitety wyborcze wchodzące w skład „Wspólnoty Samorządowej” przyjmowały w wielu województwach, powiatach i gminach nazwy różniące się między sobą: Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa, Inicjatywa Społeczna, Wspólnota Samorządowa, a niekiedy tylko Wspólnota.

W wyborach samorządowych, które odbyły się 27 października 2002 r. (I tura) i 10 listopada 2002 r. (II tura) komitet „Wspólnoty Samorządowej” uzyskał łącznie 16 mandatów do sejmików województw, 255 do rady powiatu, 677 do rad gmin oraz 104 do rady miasta. Ponadto przedstawiciele tego komitetu wprowadzili 30 wójtów, 21 burmistrzów, a także 6 prezydentów miast. W starciu z silnymi strukturami partii politycznych finansowanych z budżetu państwa wynik uzyskany przez

¹² Apel ten skierowano m.in. do: Artura Balazsa (Stronnictwo Konserwatywno-Ludowe – Ruch Nowej Polski), Władysława Frasyniuka (Unia Wolności), Romana Giertycha (Liga Polskich Rodzin), Mieczysława Janowskiego (Ruch Społeczny AWS), Jarosława Kaczyńskiego (Prawo i Sprawiedliwość), Macieja Płażyńskiego (Platforma Obywatelska) i Kazimierza Michała Ujazdowskiego (Przymierze Prawicy). Zagadnienie to szczegółowo omówiono w pracy: J. Kapsa, T. Wrona, *Stowarzyszenie Liga Krajowa w polskim systemie politycznym (1993–2020)*, Rzeszów 2021, s. 261–264.

¹³ Pełnomocnikami tymi byli: Wojciech Adamiak, Joanna Fabisiak, Dariusz Figura, Elżbieta Isakiewicz, Lech Isakiewicz, Jolanta Koczorowska, Jan Rejczak, Anna Ilona Sędzińska i Ligia Urniaż-Grabowska. Por. ALK, *Oświadczenie*, Warszawa, 28.08.2002, s. 1.

¹⁴ ALK, *Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 3 września 2002 r.*, Warszawa, 3.09.2002, s. 1.

„Wspólnotę Samorządową”, prowadzącą kampanię wyborczą opartą na własnych, tj. członków środkach finansowych, należy ocenić jako wysoce zadowolający i jednocześnie potwierdzający słuszność zintegrowania szerokich środowisk samorządowych pod wspólnym szyldem.

Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” Województwa Podkarpackiego

Wszelkie rozmowy oraz spotkania poprzedzające powstanie Inicjatywy Społecznej „Wspólnota Samorządowa” na szczeblu ogólnokrajowym angażowały przedstawicieli samorządu terytorialnego niezależnie od miejsca ich zamieszkania. Jeszcze przed formalnym powołaniem ruchu społecznego do siedziby Ligi Krajowej w Częstochowie licznie napływały wypełnione deklaracje informujące o przystąpieniu coraz to większej liczby osób zainteresowanych współtworzeniem szerokiej centroprawicowej inicjatywy integrującej środowiska samorządowe w Polsce. Dotyczyło to osób pełniących już funkcje przedstawicielskie, jak i tych, którzy do nich aspirowali.

Budowanie ruchu społecznego odbywało się także drogą mniej formalną, tj. z wykorzystaniem prywatnych kontaktów. Dotyczyło to nie tylko reprezentantów poszczególnych województw, którymi na ogół byli członkowie Ligi Krajowej, ale w sporej mierze także przedstawiciele władzy lokalnej wyłonionych w wyborach samorządowych w 1998 r. z listy AWS, RS AWS, a także członków związku zawodowego „Solidarność”, stanowiących trzon „Wspólnoty Samorządowej”¹⁵.

Reprezentantami województwa podkarpackiego zaangażowanymi na różnych etapach rozmów byli: Mieczysław Janowski (wiceprzewodniczący Ligi Krajowej, a także senator wybrany z listy komitetu Blok Senat 2001)¹⁶; Władysław Ortyl (przewodniczący Ligi Miejskiej w Mielcu, członek zarządu sejmiku województwa podkarpackiego i wicemarszałek); Janusz Smulski (wiceprezydent Rzeszowa) oraz Stanisław Ożóg (starosta i radny powiatu rzeszowskiego). Politycy ci, z wyjątkiem M. Janowskiego, byli także wymieniani w trakcie spotkań roboczych jako potencjalni pełnomocnicy wojewódzcy¹⁷.

¹⁵ Na temat działalności AWS i RS AWS w Rzeszowie szerzej: D. Szczepański, *Akcja Wyborcza Solidarność i Ruch Społeczny AWS w Rzeszowie*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2014, nr 3, s. 5–18.

¹⁶ Zbiory Tadeusza Wrony, *Spotkanie (Galeria Porczyńskich)*, Warszawa, 8.02.2002, s. 1; zbiory Tadeusza Wrony, *Spotkanie*, Warszawa, 22.02.2002, s. 1; zbiory Tadeusza Wrony, *Spotkanie „Wspólnoty Samorządowej”*, Warszawa, 19.06.2002, s. 1.

¹⁷ Zbiory Tadeusza Wrony, *Spotkanie samorządowe*, Katowice, 29.10.2001, s. 1 i 5.

W momencie formalnego powołania „Wspólnoty Samorządowej” w Warszawie (25 listopada 2001 r.) województwo podkarpackie reprezentowali: Izabela Pyra (przewodnicząca Rzeszowskiej Ligi Miejskiej oraz dyrektor Szkoły Podstawowej nr 27 w Rzeszowie); Henryk Duszkiewicz (przewodniczący Klubu Radnych AWS w Mielcu); Wiktor Stasiak (wicemarszałek województwa podkarpackiego); Dionizy Beda (członek zarządu miasta Rzeszów); Wojciech Buczak (radny sejmiku województwa podkarpackiego); Tadeusz Ficek oraz Waldemar Szumny (radni miasta Rzeszów); Adam Śnieżek (członek władz RS AWS, były poseł AWS); W. Ortyl; Marian Strycharz (radny miasta Mielec); Adam Krawiec i Fryderyk Kapinos (radni powiatu mieleckiego); J. Smulski; Janusz Krauz (reprezentujący starostwo powiatowe w Łańcucie) oraz Władysław Bielawa (burmistrz Dębicy)¹⁸.

W spotkaniu tym nie uczestniczył M. Janowski, który do obradujących uczestników przesłał stosowny list. Stwierdził w nim: „Za kilka miesięcy oczekuje nas kolejna próba – wybory samorządowe. Jeśli pójdziemy do nich maksymalnie zjednoczeni, jeśli przedstawimy wyborcom czytelne programy, to mamy wielkie szanse na zwycięstwo. [...] Zechcemy zrozumieć, że premia za jedność może być przeogromna, ale także miejmy świadomość tego, iż odpłatą za brak roztropnej jedności może okazać się totalna porażka”¹⁹.

Wspomniany apel o jedność miał również inny wydźwięk wynikający z pozycji, jaką polityk ten zajmował na scenie politycznej. Po pierwsze, w wyniku wyborów parlamentarnych z 2001 r. M. Janowski uzyskał po raz kolejny mandat senatora, tym razem z listy komitetu Blok Senat 2001, gdzie pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej. Po drugie, podczas III Zgromadzenia Krajowego Ruchu Społecznego AWS obradującego 21 października 2001 r. został wybrany na stanowisko przewodniczącego RS AWS, zastępując Jerzego Buzka. Ten awans przyczynił się do wzmożonej aktywności nowego lidera RS AWS w szeregach własnej partii skoncentrowanej na zbudowaniu szerokiej centroprawicowej platformy wyborczej przed nadchodzącymi wyborami samorządowymi w 2002 r. Świadczyły o tym spotkanie porozumienia kół lokalnych RS AWS w stolicy województwa podkarpackiego z 14 stycznia 2002 r. z jego udziałem, a także przyjęcie przez M. Janowskiego delegacji lide-

¹⁸ Zbiory Tadeusza Wróny, *Lista obecności na spotkaniu Inicjatywy Społecznej Wspólnota Samorządowa*, Warszawa, 25.11.2001, s. 1 i nast.

¹⁹ ALK, *Do Szanownych Pań i Panów Współtworzących Inicjatywę Społeczną „Wspólnota Samorządowa”* [list Mieczysława Janowskiego], Warszawa, 22.11.2001, s. 1.

rów „Wspólnoty Samorządowej” w Warszawie 8 lutego 2002 r., w trakcie których dominował pozytywny stosunek wobec utworzenia wspólnej listy wyborczej opartej na silnych liderach lokalnych²⁰.

Podmiotem, który aktywnie włączył się w proces konsolidacji środowisk samorządowych, był Międzyregionalny Zespół Koordynacyjny NSZZ „Solidarność” Województwa Podkarpackiego. W stanowisku wydanym 1 lutego 2002 r. wezwano liderów oraz statutowe władze prawicowych ugrupowań, w tym również stowarzyszeń, organizacji i nowych inicjatyw samorządowych powstających na obszarze województwa podkarpackiego, do zaniechania tworzenia własnych komitetów wyborczych oraz ze względu na nadrzędny interes województwa i społeczności lokalnych do zawiązania wspólnego komitetu wyborczego w wyborach samorządowych. Stwierdzono: „Komitet wyborców, wspierany jednolicie na poziomie województwa, powiatów i gmin przez wszystkie organizacje i środowiska prawicowe, mógłby uzyskać poparcie większości mieszkańców województwa podkarpackiego”²¹. Apel skierowano do parlamentarzystów Prawa i Sprawiedliwości (PiS), Ligi Polskich Rodzin (LPR), Platformy Obywatelskiej (PO) oraz Bloku Senat 2001. Jego wnioskodawcami byli Waldemar Cieśla (przewodniczący Delegatury Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Małopolska w Dębicy), Andrzej Kaczmarek (przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Ziemia Sandomierska), Andrzej Buczek (przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Ziemia Przemyska), Tadeusz Majchrowicz (przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Podkarpacie w Krośnie) oraz Wojciech Buczak (przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie).

Rozmowy dotyczące utworzenia „Wspólnoty Samorządowej” na Podkarpaciu zostały przeprowadzone w rzeszowskim magistracie 3 grudnia 2001 r. i były poprzedzone szerokimi konsultacjami. Ich inicjatorami byli W. Ortyl, J. Smulski i S. Ożóg²². Udział w spotkaniu wzięło

²⁰ Archiwum Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w Rzeszowie [dalej Archiwum NSZZ „S”], *Członkowie porozumienia kół lokalnych RS AWS w Rzeszowie*, Rzeszów, 3.01.2002, s. 1; Archiwum NSZZ „S”, *Protokół ze spotkania Kół RS AWS w Rzeszowie w dniu 14.01.2002*, Rzeszów, 14.01.2002, s. 1–7; ALK, *Lista obecności przedstawicieli środowisk samorządowych z senatorem Mieczysławem Janowskim, wiceprzewodniczącym Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej*, Warszawa, 8.02.2002, s. 1.

²¹ Zbiory Jana Duplagi, *Stanowisko Międzyregionalnego Zespołu Koordynacyjnego NSZZ „Solidarność” Województwa Podkarpackiego ws. wyborów samorządowych*, Rzeszów, 1.02.2002, s. 1.

²² ALK, W. Ortyl, J. Smulski, *List do Przewodniczącego Ligi Krajowej Tadeusza Wrony*, Rzeszów, 5.01.2002, s. 1.

28 przedstawicieli reprezentujących różnorodne środowiska: od samorządowych poprzez parlamentarne, polityczne (partie), społeczne (stowarzyszenia), związkowe do związanych z Kościołem katolickim²³. Oficjalnego otwarcia obrad dokonał J. Smulski, który przedstawił zebrany cel spotkania, a mianowicie wyłonienie reprezentantów województwa podkarpackiego do kontaktów z grupą inicjatywną²⁴. Jako drugi głos zabrał senator M. Janowski, który poinformował zebranych o treści uchwały przyjętej przez Radę Polityczną RS AWS wyrażającej poparcie dla stworzenia wspólnej listy ugrupowań posierpniowych. Polityk ten jednocześnie wyraził obawy, iż podjęte starania mające doprowadzić do wzajemnej integracji środowisk samorządowych mogłyby zostać odebrane jako postulat dotyczący wykreowania partii samorządowej, zwłaszcza w kontekście kolejnych elekcji wyborczych, co w jego odczuciu rodziło „spięcie” polityczne²⁵.

Powyższe wystąpienia wywołały dyskusję dotyczącą potencjalnych scenariuszy integracyjnych, w których na ogół dominowała zgoda wyrażona dla koncepcji integracyjnej skupionej wokół polskiej prawicy. Kwestię sporną w przyszłym projekcie wywołał udział AWS i RS AWS, co w ocenie wicemarszałka województwa, Wiktora Stasiaka, skazywało tworzoną inicjatywę na twór zbliżony do „AWS-bis”. Z kolei Stanisław Baran (przewodniczący RS AWS w Boguchwale) zauważył, iż omawiane koncepcje integracyjne nie mogły wykluczyć udziału LPR, tak licznie wspieranego na Podkarpaciu przez toruńskie środowisko Radia Maryja. Głos w tej sprawie zabrał m.in. Zdzisław Pupa (ZChN), który pytał zebranych uczestników o to, czy widzieli szansę na integrację również z jego formacją polityczną, która na forum Sejmu zabiegała o tworzenie wyborczych sojuszy w regionach głównie z LPR i PiS²⁶. Jego zdaniem, uczestnicy spotkania chcieli stworzyć „prawicę”, ale bez „centroprawicy”, co powodowało pewną sztuczność²⁷. To właśnie po tym wystąpieniu Adam Śnieżek (członek NSZZ „Solidarność”) oraz Wojciech Buczak (przewodniczący Zarządu NSZZ „Solidarność”) zaproponowali stworzenie podkarpackiego „okrągłego stołu” prawicy umożliwiającego wypracowanie porozumienia przedwyborczego²⁸.

²³ Szerzej zob. zbiory Jana Duplagi, *Lista obecności Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”*, Rzeszów, 3.12.2001, s. 1–2.

²⁴ Osobami do kontaktu zostali wybrani Władysław Ortyl, Stanisław Ożóg i Janusz Smulski.

²⁵ Zbiory Jana Duplagi, *IS „WS”* [protokół sporządzony przez Jana Duplagę], 3.12.2001, s. 1.

²⁶ P. Kuca, *Bliżej LPR i PiS*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 28.01.2002, nr 19, s. 2.

²⁷ Zbiory Jana Duplagi, *IS „WS”*..., s. 2.

²⁸ *Ibidem*, s. 3.

Przeprowadzona dyskusja koncentrowała się wokół konieczności podjęcia rozmów z potencjalnymi partnerami politycznymi, a także z wieloma organizacjami i stowarzyszeniami. Za ważne uznano przygotowanie deklaracji programowej „Wspólnoty Samorządowej” na Podkarpaciu, a także utrzymanie jedności z LPR, PiS i ZChN. Jak dodał jeden z rozmówców, chodziło o nowe twarze oraz o wciągnięcie liderów spoza Rzeszowa do powstającej inicjatywy. Zwieńczeniem spotkania była trafna konkluzja, zgodnie z którą to „sprawa, a nie osoba ma wygrać”²⁹.

Do oficjalnego utworzenia Inicjatywy Społecznej „Wspólnota Samorządowa” Województwa Podkarpackiego doszło 12 lutego 2002 r. Spotkanie to odbyło się w auli II Liceum Ogólnokształcącego im. Pułkownika Leopolda Lisa Kuli w Rzeszowie i zgromadziło łącznie około 80 reprezentantów środowisk samorządowych wszystkich szczebli z obszaru całego województwa³⁰. Organizatorami walnego zebrania byli W. Ortyl, S. Ożóg i J. Smulski, natomiast gośćmi: przewodniczący Ligi Krajowej i jednocześnie koordynator „Wspólnoty Samorządowej” T. Wrona, a także księża prałaci – Stanisław Słowik (dyrektor Caritas Diecezji Rzeszowskiej) oraz Ireneusz Folcik (proboszcz parafii Świętego Józefa w Rzeszowie, dziekan Dekanatu Rzeszów-Północ)³¹. Na spotkaniu nie pojawili się podkarpaccy parlamentarzyści, którzy przysłali usprawiedliwiające adresy i okolicznościowe powiadomienia. Udziału w „naradzie” odmówił przewodniczący podkarpackich struktur LPR, Zygmunt Wrzodak³².

W dyskusji programowej najbardziej interesujące okazały się wystąpienia W. Ortyla i J. Smulskiego, którzy omówili kwestie organizacyjne i programowe „Wspólnoty Samorządowej” oraz odnieśli je do możliwości połączenia działań integracyjnych na Podkarpaciu. Podkreślono znaczenie apelu liderów „Solidarności” Podkarpacia, uznając, iż „tego głosu

²⁹ Archiwum NSZZ „S”, *Notatka – Ratusz – Wspólnota Samorządowa*, Rzeszów, 3.12.2001, s. 1.

³⁰ Zbiory Jana Duplagi, *Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” lista obecności*, Rzeszów 12.02.2002, s. 1–15.

³¹ Władysław Ortyl wystąpił w tym spotkaniu w podwójnej roli: 1) jako wicemarszałek województwa oraz 2) jako przewodniczący Zarządu Regionalnego Podkarpackiego RS AWS. Wybór ten nastąpił wraz z odejściem szefa tych struktur, Krzysztofa Kłaka. Por. P. Kuca, *To była afera polityczna*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 7.02.2002, nr 27, s. 6; (luki), *Ruch skonsolidowany*, „Super Nowości”, 11.02.2002, nr 48, s. 7.

³² Decyzja ta była podyktowana zbyt małą wiedzą na temat „Wspólnoty Samorządowej” i – jak podkreślił polityk LPR – „sądząc po papierze firmowym i funkcjach służbowych Inicjatywa «narady» wywodzi się wprost od urzędników samorządowych miasta Rzeszów oraz wojewódzkich”. ALK, *List Zygmunta Wrzodaka do Janusza Smulskiego Wiceprezydenta Rzeszowa oraz Władysława Ortyla Członka Zarządu Województwa Podkarpackiego*, Warszawa, 12.02.2002, s. 1.

nie można lekceważyć³³. Z kolei T. Wrona przedstawił koncepcje poszczególnych partii politycznych wobec wyborów samorządowych i podkreślił znaczenie skonsolidowania środowisk samorządowych pod wspólnym szyldem. Wrażenie na zebranych uczestnikach walnego zgromadzenia wywarł głos w dyskusji ks. I. Folcika, który odnosząc się do historycznych i literackich opisów i analogii, doradził, by przedstawiciele samorządu terytorialnego nie stawiali się w pozycji przegranych, lecz z pokorą przystąpili do twórczych działań integracyjnych³⁴.

Swoistym memorandum programowym okazał się list przesłany przez M. Janowskiego, w którym polityk zwrócił uwagę na szereg problemów i jednocześnie zadań stojących przed środowiskami samorządowymi. Za szczególnie godną zawierzenia uznał ideę „Wspólnoty Samorządowej”, zwłaszcza otwartość jej formuły i wolę działania na rzecz „małych ojczyzn”. Janowski podkreślił także, iż „budowanie na autorytetach lokalnych i regionalnych, na ludziach wiarygodnych, lojalnych, kompetentnych, prawych i doświadczonych przyniesie dobre rezultaty”³⁵.

W. Ortyl omówił koncepcję dalszych działań, która miała polegać na zorganizowaniu szeregu spotkań w powiatach i przeprowadzeniu kolejnego walnego zgromadzenia na poziomie wojewódzkim przy jednoczesnym wsparciu podkarpackich parlamentarzystów. Wymiernym wysiłkiem przeprowadzonych obrad było uchwalenie wspólnego „Oświadczenia”, w którym postanowiono kontynuować działania na rzecz umacniania Inicjatywy Społecznej „Wspólnota Samorządowa” Województwa Podkarpackiego jako podstawy dla stworzenia przyszłego i wspólnego komitetu wyborczego. Powołano również zespół koordynacyjny do przeprowadzenia spotkań organizacyjnych w powiatach³⁶.

³³ Zbiory Jana Duplagi, *Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”: protokół (skrół stenograficzny) ze spotkania w Rzeszowie* (II LO im. płk. L. Lisa-Kuli), oprac. J. Duplaga, Rzeszów, 12.02.2002, s. 1.

³⁴ *Ibidem*, s. 3; zbiory Tadeusza Wrony, *Spotkanie „Wspólnoty Samorządowej” w Rzeszowie*, Rzeszów, 12.02.2002, s. 1.

³⁵ Zbiory Jana Duplagi, *List Wiceprzewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej Mieczysława Janowskiego do Władysława Ortyla Członka Zarządu Województwa Podkarpackiego i Janusza Smulskiego Wiceprezydenta Miasta Rzeszowa*, Warszawa, 12.02.2002, s. 2.

³⁶ Zespół ten tworzyli: Władysław Bielawa (burmistrz Dębicy), Zygmunt Błaż (pracownik administracji), Jerzy Borecz (radny sejmiku wojewódzkiego), Wojciech Buczak (przewodniczący Klubu Radnych „Porozumienie Prawicy” sejmiku województwa podkarpackiego), Jan Dziubiński (prezydent Tarnobrzega), Mariusz Grzęda (starosta przemyski), Bogusław Krzanowski (radny sejmiku wojewódzkiego), Adam Krzysztów (starosta łańcucki), Zbigniew Lenart (starosta kolbuszowski), W. Ortyl (członek Zarządu Województwa Podkarpackiego), S. Ożóg (starosta rzeszowski), Zbigniew Piskorz (wice-

Dokładnie tydzień później, 19 lutego 2002 r., odbyło się spotkanie zespołu koordynacyjnego Inicjatywy Społecznej „Wspólnota Samorządowa” Województwa Podkarpackiego. W jego trakcie dyskutowano o powstaniu w Radomyślu konkurencyjnego podmiotu – Forum Samorządowego oraz propozycji nawiązania współpracy, zwłaszcza w kontekście stworzenia jednego komitetu wyborczego. Za podjęciem apelu integracji środowisk samorządowych opowiedzieli się: W. Ortyl, W. Buczak, J. Borcz, B. Krzanowski, L. Fryc, Z. Piskorz i J. Smulski. Ostatni z wymienionych podkreślił również znaczenie współdziałania ze Stowarzyszeniem Rodzin Katolickich³⁷.

Uczestnicy obrad przyjęli stanowisko, będące jednocześnie apelem o jedność w wyborach samorządowych, sygnowane przez W. Ortyla, J. Smulskiego i S. Ożoga. W dokumencie tym podkreślono, iż zespół koordynacyjny zwrócił się do wszystkich środowisk prawicowych Podkarpacia z propozycją wspólnych działań na rzecz utworzenia komitetu wyborczego. Powodem tego przedsięwzięcia miał być ponadpartyjny i ogólnopolski charakter „Wspólnoty Samorządowej”, brak przeszkód programowych; chrześcijańskie korzenie systemu wartości i oczekiwania społeczne wskazujące na potrzebę jedności, a nie rozbitcia³⁸.

Z zachowanych list obecności wynika, iż kolejne spotkania zespołu koordynującego odbyły się 4 marca 2002 r. w Rzeszowie oraz 13 marca 2002 r. w Kolbuszowej. Łącznie udział w nich wzięło ponad 70 samorządowców reprezentujących starostwa powiatowe, rady gmin, a także członków zarządów miast i gmin. Uczestniczyli w nich również wiceprezydenci i prezydenci miast³⁹.

Przeprowadzone rozmowy zarówno na poziomie powiatów, jak i gmin przyniosły zróżnicowane rezultaty. W ich trakcie liderzy „Wspólnoty Samorządowej” na Podkarpaciu kilkakrotnie uczestniczyli w spotkaniach ogólnopolskich z T. Wroną, A. Jankowskim, J. Jedlińskim, M. Nawarą i J. Ol-

burmistrz Jarosławia), J. Smulski (wiceprezydenta Rzeszowa), Jan Sołek (członek Zarządu Województwa Podkarpackiego), Wiktor Stasiak (wicemarszałek Województwa Podkarpackiego), Andrzej Szlachta (prezydent Rzeszowa) i Józef Wyskiel (burmistrz Białej). Por. Zbiory Jana Dupłagi, *Oświadczenie*, Rzeszów, 12.02.2002, s. 1.

³⁷ Zbiory Jana Dupłagi, *Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” – Zespół Koordynacyjny. Notatka – skrót stenograficzny ze spotkań w Rzeszowie* [P. U. Marsz. – Plac Urzędu Marszałkowskiego – przyp. D.S.], oprac. J. Dupłaga, Rzeszów, 19.02.2002, s. 1.

³⁸ Zbiory Jana Dupłagi, *Stanowisko*, [Rzeszów, 19.02.2002], s. 1.

³⁹ Zbiory Jana Dupłagi, *Zespół koordynujący: Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” – lista obecności*, Rzeszów, 4.03.2002, s. 1; zbiory Jana Dupłagi, *Zespół koordynujący: Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” – lista obecności*, Kolbuszowa, 13.03.2002, s. 1–4.

brychtem, które odbywały się w Warszawie. W ich trakcie informowano o postępach oraz trudnościach związanych z poszerzeniem działalności wspomnianego ruchu społecznego, a także o możliwych koalicjach wyborczych. Dotyczyło to nie tylko województwa podkarpackiego, ale wszystkich regionów, w których systematycznie powstawały wojewódzkie i lokalne inicjatywy sygnowane nazwą „Wspólnota Samorządowa”.

Tym, co wyróżniło podkarpacką Inicjatywę Społeczną „Wspólnota Samorządowa” na tle pozostałych województw, było podjęcie współpracy z PO i PiS, o czym poinformowano 11 marca 2002 r.⁴⁰. Jak podkreślił uczestnik tych rozmów S. Ożóg, na tym etapie dyskusje dotyczące stworzenia wspólnej listy wyborczej dotyczyły jedynie sejmiku województwa podkarpackiego⁴¹. Pierwsze deklaracje przedstawicieli PO i PiS o wspólnym udziale w wyborach samorządowych pojawiły się już w dniach 18–19 grudnia 2001 r., natomiast w lutym 2002 r. zostały powołane zespoły robocze mające przygotować wstępne listy kandydatów⁴². Na dalszym etapie rozmów przeniesionych z poziomu lokalnego na centralny wiadomo, iż liderzy PiS i PO zobowiązali się do niezawierania koalicji politycznych z Sojuszem Lewicy Demokratycznej i z Samoobroną oraz do „«harmonijnej współpracy swoich wspólnych reprezentacji» w trakcie całej kadencji samorządów 2002–2006”⁴³.

Do formalnego podpisania porozumienia pomiędzy PiS, PO i Inicjatywą Społeczną „Wspólnota Samorządowa” doszło dopiero 8 sierpnia 2002 r. Strony podpisujące dokument wskazały jako cel przygotowanie wspólnych założeń programowych dla Podkarpacia oraz utworzenie wspólnego komitetu o nazwie „Nasze Podkarpacie”⁴⁴.

W marcu 2002 r. przedstawiciele podkarpackich struktur PiS nie wykluczali współpracy z LPR, nie byli do niej przekonani względem RS AWS, którego przewodniczący W. Ortyl dążył do podjęcia możliwie szerokiej integracji. Jak stwierdził prezes Zarządu Regionalnego PiS,

⁴⁰ Porozumienie to podpisali Marek Kuchciński (PiS), Jan Tomaka (PO) i Stanisław Ożóg („Wspólnota Samorządowa”). Por. Archiwum NSZZ „S”, *Komunikat*, Rzeszów, 11.03.2002, s. 1.

⁴¹ P. Kuca, *Prawica się jednoczy*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 15–17.03.2002, nr 53, s. 5.

⁴² *Idem*, *Razem do wyborów*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 20.12.2001, nr 247, s. 5; *idem*, *PiS i PO razem*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 14.03.2002, nr 52, s. 5.

⁴³ Archiwum Platformy Obywatelskiej, *Porozumienie Prawa i Sprawiedliwości z Platformą Obywatelską zawarte w Warszawie dnia 13 czerwca 2002 r.*, Warszawa, 13.06.2002, s. 1–2.

⁴⁴ Zbiory Jana Tomaki, *Porozumienie w sprawie wyborów samorządowych na terenie województwa podkarpackiego między władzami wojewódzkimi Prawa i Sprawiedliwości, Platformy Obywatelskiej, Inicjatywy Społecznej – Wspólnota Samorządowa*, [b.m.w.], 8.08.2002, s. 2.

Marek Jurek, „nie prowadzimy rozmów z Ruchem Społecznym, ponieważ uważam, że «kręgosłupem» koalicji powinny być ugrupowania reprezentowane w parlamencie»⁴⁵.

Okres negocjacji prowadzonych wśród ugrupowań centroprawicowych, w tym licznych stowarzyszeń i organizacji z udziałem „Wspólnoty Samorządowej”, trwał od lutego do września 2002 r. W początkowym okresie nie przynosiły one oczekiwanych rezultatów. Naprzeciw tej sytuacji wyszli księża prałaci Stanisław Słowik oraz I. Folcik, którzy najpierw 11 lutego 2002 r., a następnie 25 marca 2002 r. wystosowali list do liderów podkarpackich partii politycznych (ZChN, PiS, LPR, RS AWS) oraz NSZZ „Solidarność” z propozycją spotkania celem „podjęcia praktycznych działań zmierzających do utworzenia wspólnego komitetu przygotowawczego” na okoliczność zbliżających się wyborów⁴⁶. Obaj wymienieni księża angażowali się na różnych etapach rozmów i spotkań, zachęcając przedstawicieli poszczególnych środowisk do wzajemnej otwartości i współpracy.

W marcu 2002 r. do siedziby NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie został przesłany plan działania przygotowany przez M. Jurka, lidera PiS na Podkarpaciu. Zakładał on powołanie Patronalnego Komitetu Porozumiewawczego Środowisk Samorządowych Podkarpacia, w którego składzie mieli się znaleźć: podkarpaccy senatorowie Klubu Senat 2001, posłowie LPR i PiS, przewodniczący regionalnych Zarządów „Solidarności” oraz Stanisław Zajac (lider ZChN), jako polityk obdarzony w województwie podkarpackim największym zaufaniem społecznym. Na sekretarza komitetu wyznaczono wójta Chmielnika, Kazimierza Jaworskiego (działacza Akcji Katolickiej). Ponadto M. Jurek wskazał, iż wraz z powołaniem tego komitetu należało wyjaśnić ideowe motywy podjętych działań, wydać apel o konieczności budowy porozumień programowych polskiej prawicy i zaprosić do współpracy możliwie szerokie środowiska polityczne i społeczne. Wraz z przejściem do właściwej fazy kampanii wyborczej komitet miał przekazać inicjatywę odpowiednim zespołom politycznym⁴⁷.

Ponieważ nie zachowały się dokumenty dotyczące dalszych negocjacji, trudno jednoznacznie wskazać ich dalszy kierunek. Wiadomo, iż w początkowym okresie forsowania pomysłów lider PiS nie uwzględniał współpracy z PO (którą ostatecznie zaakceptowano), a także ze „Współ-

⁴⁵ A. Klimczak, *Podkarpackie władze PiS*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 1.07.2002, nr 125, s. 5.

⁴⁶ Archiwum NSZZ „S”, S. Słowik, I. Folcik, *List do Przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Wojciecha Buczaka*, Rzeszów, 11.02.2002, s. 1; Archiwum NSZZ „S”, S. Słowik, I. Folcik, *List do Przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Wojciecha Buczaka*, Rzeszów, 5.03.2002, s. 1.

⁴⁷ Archiwum NSZZ „S”, *Plan działania w prekampanii wyborów samorządowych na Podkarpaciu*, (propozycja M. Jurka), [b.m.w.] [III 2002], s. 1.

notą Samorządową”. Równocześnie prowadzono rozmowy z liderami LPR i ZChN⁴⁸.

Zamknięcie etapu porozumień nastąpiło 2 września 2002 r. wraz z podpisaniem deklaracji o wspólnym udziale w wyborach pod hasłem „Podkarpacie Razem”. W przyjętym dokumencie stwierdzono: „rezygnujemy z partyjnych sztyldów i ambicji. Uważamy, że w samorządzie lokalnym miejsca dla partyjnych kalkulacji nie ma. Ważne jest dobro całej lokalnej społeczności i temu dobru chcemy się podporządkować w imię katolickiej tożsamości naszego regionu”⁴⁹. Oprócz jednej listy w wyborach do sejmiku województwa zapowiedziano wystawienie wspólnych kandydatów na prezydentów miast, czego ostatecznie nie udało się wypracować. Deklarację podpisali: Janina Sagatowska (senator RP, Forum Samorządowe), M. Janowski (senator RP, RS AWS), Marek Jurek (poseł RP, PiS), Marek Kuchciński (poseł RP, PiS), Ryszard Kędra (poseł RP, LPR), J. Tomaka (poseł RP, PO), Elżbieta Łukacijewska (poseł RP, PO), Stanisław Zając (wicemarszałek sejmiku, ZChN), Wojciech Buczak (przewodniczący rzeszowskich struktur NSZZ „Solidarność”), W. Ortyl (wicemarszałek województwa podkarpackiego, lider „Wspólnoty Samorządowej” i przewodniczący RS AWS), S. Ożóg (starosta rzeszowski, lider „Wspólnoty Samorządowej”), Jeremi Kalkowski (przewodniczący Akcji Katolickiej Diecezji Rzeszowskiej), Piotr Stańko (przewodniczący Akcji Katolickiej Archidiecezji Przemyskiej) oraz Kazimierz Jaworski (wójt Chmielnika, działacz Akcji Katolickiej). Pełnomocnikiem koalicji oraz powołanego tego dnia komitetu o nazwie „Podkarpacie Razem” został J. Kalkowski. Pomimo kilkumiesięcznych negocjacji prowadzonych z przewodniczącym LPR, Z. Wrzodakiem, oraz formalnego złożenia podpisu pod deklaracją przez jednego z członków partii, formacja ta ostatecznie zrezygnowała z tworzenia wspólnego centroprawicowego bloku wyborczego i ogłosiła samodzielny udział w wyborach⁵⁰.

Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” przystąpiła do wyborów do sejmiku województwa w ramach koalicji „Podkarpacie Razem”, natomiast w wyborach do rad powiatów, rad gmin i rad miasta pod własnym szyldem. Dotyczyło to również wyborów na urząd wójta i burmistrza. W rywalizacji o prezydenturę miast (Krosno, Przemyśl, Rzeszów i Tarnobrzeg) „Wspólnota Samorządowa” nie wystawiła kan-

⁴⁸ Archiwum NSZZ „S”, *Warunki programowe i ideologiczne przedstawione przez LPR woj. podkarpackiego dla ugrupowań „centro-prawicowych” w woj. podkarpackim, od których uzależniony jest wspólny start w wyborach samorządowych*, [b.d.w.] [b.m.w.], s. 1.

⁴⁹ Archiwum NSZZ „S”, „Podkarpacie Razem”, Rzeszów, 2.09.2002, s. 1.

⁵⁰ J. Kapsa, T. Wrona, *op. cit.*, s. 268; A. Klimczak, *Wrzodaka nie udało się namówić*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 10.09.2002, nr 175, s. 6.

dydatów. W wyborach samorządowych, które odbyły się 27 października 2002 r., „Wspólnota Samorządowa” zdobyła łącznie 7 mandatów do sejmiku województwa podkarpackiego i mimo, iż w sejmiku województwa zwyciężyły komitety prawicowe, to jednak zmuszone były do poszukiwania koalicjanta, gdyż do samodzielnego rządzenia brakowało im jednego głosu (tabela 1). W ten sposób zwycięskie komitety przeszły do opozycji, bowiem koalicyjny zarząd województwa podkarpackiego utworzyły ostatecznie trzy partie polityczne: SLD, PSL i Samoobrona, dysponując 17 głosami w 33-osobowym sejmiku⁵¹.

Tabela 1. Wyniki wyborów do sejmiku województwa podkarpackiego 27 października 2002 r.

Nazwa komitetu	Liczba uzyskanych głosów ważnych	Liczba uzyskanych głosów ważnych [%]	Liczba otrzymanych mandatów
Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin	158 353	22,86	9
Komitet Wyborczy Wyborców „Podkarpacie Razem”	106 504	15,37	7
Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojuszu Lewicy Demokratycznej – Unii Pracy	127 443	18,39	6
Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego	97 945	14,14	6
Komitet Wyborczy Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej	113 095	16,32	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Z kolei w wyborach do rad powiatów „Wspólnota Samorządowa” uzyskała łącznie 35 mandatów: 7 w powiecie dębickim, 6 w powiecie kolbuszowskim i 7 w powiecie strzyżowskim w ramach KWW Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa. Pozostałych 15 mandatów zdobyła w powiecie rzeszowskim z ramienia KWW „Podkarpacie Razem”. „Wspólnota Samorządowa” otrzymała także 81 mandatów w wyborach do rady gmin: 27 mandatów w gminach: Brzostek, Czarna, Dębica, Jodłowa, Żyraków (powiat dębicki) oraz 5 mandatów w gminach: Kolbuszowa, Niwiska, Raniżów (powiat kolbuszowski) – w ramach KWW

⁵¹ Szerzej zob.: I. Fit-Świątkowska, *Strzał w kolano, czyli jak PiS straciło na grupowaniu list. Wybory do sejmiku województwa podkarpackiego* [w:] *Wybory do sejmików województw w 2006 r.*, red. R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak, Wrocław 2010, s. 151–153; L. Nikolski, *Partie polityczne w wyborach do sejmików województw 1998–2006*, Toruń 2011, s. 94 oraz 246 i nast.

Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa; 28 mandatów w gminach: Dynów, Błażowa, Chmielnik i Tyczyn – jako KW „Podkarpacie Razem” oraz 9 mandatów w Świlczy (powiat rzeszowski) jako KWW Gminna Wspólnota Samorządowa. Ponadto w powiecie strzyżowskim w gminach Czudec, Niebylec, Wiśniowa – w ramach KWW Wspólnota Samorządowa Powiatu Strzyżowskiego zdobyto 12 mandatów.

W wyborach bezpośrednich na wójta, burmistrza oraz prezydenta miasta „Wspólnota Samorządowa” wprowadziła zaledwie trzech wójtów. Byli to Leszek Bieniek (gmina Brzostek, powiat dębicki), Władysław Kita (gmina Jodłowa, powiat dębicki) – reprezentujący KWW Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa i Wojciech Wdowik (gmina Świlcza, powiat rzeszowski) z KWW Gminna Wspólnota Samorządowa. Z punktu widzenia podjętej rywalizacji wyborczej uzyskany wynik należy uznać za względnie niski.

Zakończenie

Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”, która na szczeblu ogólnokrajowym przekształciła się w stowarzyszenie, mimo iż posiadała silnie spersonalizowany charakter promujący liderów lokalnych, miała mały potencjał wyborczy w województwie podkarpackim i w zasadzie pozostawała bez jakichkolwiek możliwości przekształcenia się w regionalne ugrupowanie polityczne⁵². Jako oddolna inicjatywa nawiązała współpracę z partiami politycznymi, co spowodowało, iż na poziomie województwa była głównie kojarzona jako partner koalicyjny komitetu „Podkarpacie Razem”, traktowanego jako zastępczy szyld dla PO i PiS. W wyniku zaangażowania się w rozmowy negocjacyjne polityków – liderów ogólnopolskich i wojewódzkich struktur partii politycznych integracja środowisk samorządowych przybrała formułę *stricte* polityczną, a nie oddolną.

Po wyborach samorządowych w 2002 r. „Wspólnota Samorządowa” na Podkarpaciu nie podjęła dalszej działalności. Jej liderzy nie organizowali spotkań, co było podyktowane obowiązkami pełnionymi w ramach sprawowanych funkcji publicznych. Działalność tego podmiotu zakończyła się jesienią 2004 r. i miało to związek z przystąpieniem jej liderów do PiS. Czynniki, które istotnie determinowały integrację środowisk samorządowych na Podkarpaciu w 2002 r., były aspekty związane z przestrzeganiem i zarazem czerpaniem z nauki Kościoła ka-

⁵² Spotkanie założycielskie stowarzyszenia Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa odbyło się 14 września 2003 r. w Warszawie, natomiast ogólnopolskie 28 września 2003 r. Szerzej zob. J. Kapsa, T. Wrona, *op. cit.*, s. 270–280.

tolickiego oraz umiejętność prowadzenia długookresowych negocjacji zakończonych powodzeniem. Był to czynnik zarówno pozytywny, jak i negatywny. Pozytywny, ponieważ pokazywał siłę konsolidacji różnorodnych środowisk politycznych pod wspólnym szyldem, natomiast negatywny, gdyż tworzone porozumienia, zwłaszcza te zawiązywane tuż przed wyborami, były krótkotrwałe, a niekiedy też sztuczne. Rozpadały się one głównie wskutek odmiennych interesów, pojawiających się propozycji objęcia intratnych stanowisk czy też transferów politycznych uniemożliwiających dalszą współpracę. Cechą wspólną łączącą aspekt pozytywny i negatywny podejmowanej konsolidacji były określone rezultaty w postaci zaprezentowania własnego programu, strategii rozwoju, wprowadzenia własnej reprezentacji, a nawet sprawowania władzy.

Ponowna integracja środowisk samorządowych nastąpiła dopiero w 2006 r. przed kolejnymi wyborami samorządowymi. W województwie podkarpackim nie udało się stworzyć wspólnej listy wyborczej w wyborach do sejmiku województwa, natomiast w wielu powiatach, gminach i miastach pojawiły się komitety o nazwie Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”, niekiedy wzbogacone o nazwisko silnego lidera lokalnego lub podkreślające reprezentowaną miejscowość. Coraz silniejsza polaryzacja sceny politycznej, a także udział w rywalizacji wyborczej partii politycznych dotowanych finansami pochodzącymi z budżetu państwa, był czynnikiem silnie odstrasżającym tych przedstawicieli samorządu, którzy opowiadali się za zawiązaniem możliwie szerokich sojuszy wyborczych budowanych ponad partyjnymi podziałami.

Bibliografia

- Członkowie porozumienia kół lokalnych RS AWS w Rzeszowie*, Rzeszów, 3.01.2002.
- Deklaracja Inicjatywy Społecznej Wspólnota Samorządowa*, Warszawa, 25.11.2001.
- Do Szanownych Pań i Panów Współtworzących Inicjatywę Społeczną „Wspólnota Samorządowa”* [list Mieczysława Janowskiego], Warszawa, 22.11.2001.
- Fit-Świątkowska I., *Strzał w kolano, czyli jak PiS straciło na grupowaniu list. Wybory do sejmiku województwa podkarpackiego* [w:] *Wybory do sejmików województw w 2006 r.*, red. R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak, Wrocław 2010.
- Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” lista obecności*, Rzeszów, 12.02.2002.
- Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”: protokół (skrót stenograficzny) ze spotkania w Rzeszowie* (II LO im. płk. L. Lisa-Kuli), oprac. J. Dupłaga, Rzeszów, 12.02.2002.
- Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” – Zespół Koordynacyjny. Notatka – skrót stenograficzny ze spotkania w Rzeszowie* [P. U. Marsz. – Plac Urzędu Marszałkowskiego – przyp. D.S.], oprac. J. Dupłaga, Rzeszów, 19.02.2002.
- IS „WS”* [protokół sporządzony przez Jana Dupłagę], 3.12.2001.

- Kapsa J., Wrona T., *Stowarzyszenie Liga Krajowa w polskim systemie politycznym (1993–2020)*, Rzeszów 2021.
- Klimczak A., *Podkarpackie władze PiS*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 1.07.2002, nr 125.
- Klimczak A., *Wrzodaka nie udało się namówić*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 10.09.2002, nr 175.
- Komunikat Inicjatywy Społecznej Wspólnota Samorządowa*, Warszawa, 8.02.2002.
- Komunikat z posiedzenia Rady Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001.
- Komunikat z posiedzenia Rady Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001, „Rodzina, Wspólnota Lokalna, Ojczyzna: miesięcznik Stowarzyszenia Liga Krajowa”, 2001, nr 3.
- Komunikat*, Rzeszów, 11.03.2002.
- Kuca P., *Bliżej LPR i PiS*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 28.01.2002, nr 19.
- Kuca P., *PiS i PO razem*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 14.03.2002, nr 52.
- Kuca P., *Prawica się jednoczy*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 15–17.03.2002, nr 53.
- Kuca P., *Razem do wyborów*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 20.12.2001, nr 247.
- Kuca P., *To była afera polityczna*, „Gazeta Codzienna Nowiny”, 7.02.2002, nr 27.
- List Wiceprzewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej Mieczysława Janowskiego do Władysława Ortyła Członka Zarządu Województwa Podkarpackiego i Janusza Smulskiego Wiceprezydenta Miasta Rzeszowa*, Warszawa, 12.02.2002.
- List Zygmunta Wrzodaka do Janusza Smulskiego Wiceprezydenta Rzeszowa oraz Władysława Ortyła Członka Zarządu Województwa Podkarpackiego*, Warszawa, 12.02.2002.
- Lista obecności Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa”*, Rzeszów, 3.12.2001.
- Lista obecności na spotkaniu Inicjatywy Społecznej Wspólnota Samorządowa*, Warszawa, 25.11.2001.
- Lista obecności przedstawicieli środowisk samorządowych z senatorem Mieczysławem Janowskim, wiceprzewodniczącym Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej*, Warszawa, 8.02.2002.
- (łuki), *Ruch skonsolidowany*, „Super Nowości”, 11.02.2002, nr 48.
- Nikolski L., *Partie polityczne w wyborach do sejmików województw 1998–2006*, Toruń 2011.
- Notatka – Ratusz – Wspólnota Samorządowa*, Rzeszów, 3.12.2001.
- Notatki T. Wrony*, Warszawa, 8.02.2002.
- Ortyl W., Smulski J., List do Przewodniczącego Ligi Krajowej Tadeusza Wrony*, Rzeszów, 5.01.2002.
- Oświadczenie*, Rzeszów, 12.02.2002.
- Oświadczenie*, Warszawa, 28.08.2002.
- Plan działania w prekampanii wyborów samorządowych na Podkarpaciu* (propozycja M. Jurka), [b.m.w.] [III 2002].
- „Podkarpacie Razem”*, Rzeszów, 2.09.2002.
- Porozumienie Prawa i Sprawiedliwości z Platformą Obywatelską zawarte w Warszawie dnia 13 czerwca 2002 r.*, Warszawa, 13.06.2002.
- Porozumienie w sprawie wyborów samorządowych na terenie województwa podkarpackiego między władzami wojewódzkimi Prawa i Sprawiedliwości, Platformy Obywatelskiej, Inicjatywy Społecznej – Wspólnota Samorządowa*, [b.m.w.] 8.08.2002, s. 2.
- Protokół ze spotkania Kół RS AWS w Rzeszowie w dniu 14.01.2002*, Rzeszów, 14.01.2002.
- Rada Ligi Krajowej*, Częstochowa, 30.09.2001.
- Słowik S., Folcik I., *List do Przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Wojciecha Buczaka*, Rzeszów, 11.02.2002.

- Słowik S., Folcik I., *List do Przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Wojciecha Buczaka*, Rzeszów, 5.03.2002.
- Spotkanie, Warszawa, 22.02.2002.
- Spotkanie (Galeria Porczyńskich), Warszawa, 8.02.2002.
- Spotkanie „Wspólnoty Samorządowej” w Rzeszowie, Rzeszów, 12.02.2002.
- Spotkanie „Wspólnoty Samorządowej”, Warszawa, 19.06.2002.
- Spotkanie samorządowe, Katowice, 29.10.2001.
- Stanowisko Międzyregionalnego Zespołu Koordynacyjnego NSZZ „Solidarność” Województwa Podkarpackiego ws. wyborów samorządowych, Rzeszów, 1.02.2002.
- Stanowisko Rady Ligi Krajowej, Częstochowa, 30.09.2001.
- Stanowisko, [Rzeszów, 19.02.2002].
- Szczepański D., *Akcja Wyborcza Solidarność i Ruch Społeczny AWS w Rzeszowie*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2014, nr 3.
- Szczepański D., „Rodzina – Wspólnota lokalna – Ojczyzna” jako fundament programowy stowarzyszenia Liga Krajowa [w:] *Samorząd – kultura – Europa*, red. J. Gmi-truk, T. Skoczek, Warszawa 2019.
- Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 3 września 2002 r., Warszawa, 3.09.2002.
- Warunki programowe i ideologiczne przedstawione przez LPR woj. podkarpackiego dla ugrupowań „centro-prawicowych” w woj. podkarpackim, od których uzależniony jest wspólny start w wyborach samorządowych, [b.d.w.] [b.m.w.].
- Wrona T., *Rodzina – Wspólnota lokalna – Ojczyzna: z Tadeuszem Wroną rozmawia Jarosław Kapsa*, Częstochowa 2001.
- Zespół koordynujący: *Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” – lista obecności*, Kolbuszowa, 13.03.2002.
- Zespół koordynujący: *Inicjatywa Społeczna „Wspólnota Samorządowa” – lista obecności*, Rzeszów, 4.03.2002.

Integration of self-governmental circles in the Podkarpackie voivodship on the example of the Social Initiative „Local Government Community” in 2002

Abstract

The aim of the paper was to analyse the process of integration of self-governmental communities in the Podkarpackie voivodeship, taking into account three levels: macro (general integration concepts on the national level), micro (referring to local politicians involved in this process) and mezo (taking into account organisational aspects of the entities in question). Integration of self-governmental circles was explained in two dimensions: organisational – encompassing various political entities (parliamentary, self-governmental, social, etc.), as well as programmatic, serving the realisation of a specific vision of development of Podkarpackie voivodeship and referring to a specific system of values. The following questions were used to realise the research objective: with what methods was the electoral agreement intended to be achieved? With which political entities was it intended to create an electoral coalition? Was it a self-government or political initiative?

Key words: Social Initiative „Local Government Community”, coalition, Civic Platform, Law and Justice, National League, Podkarpackie voivodeship, elections